

ляють виявити нові можливості для існуючих товарів; по-третє, маркетингові дослідження важливі для виявлення можливостей «відновлення» торгових марок, коли на них знижується попит.

Отже, для успішного функціонування та для задоволення потреб споживачів підприємствам потрібно обов'язково проводити маркетингові дослідження по всім напрямкам своєї діяльності, застосовуючи для цього новітні технології та всі можливі засоби. Підприємство, яке проводить маркетингові дослідження та використовує зібрану інформацію для прийняття управлінських рішень, є конкурентоспроможним та успішним на ринку.

Література

1. *Важинський Ф.А.* Маркетингові дослідження в системі управління конкурентоспроможністю підприємств [Текст] / Ф. А. Важинський, А. В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України. — 2009. — Вип. 19.1 — С. 129—130.

2. *Житник О.В.* Зміни грядуть? Маркетингові дослідження очима експертів/ О.В. Житник // Маркетинг в Україні, 2009. — № 5 (39). — 38.

3. *Малхорта Н.К.* Маркетинговые исследования: Практическое руководство [Текст] / Н. К. Малхорта. — 3-е изд. : Пер. с англ. — М. : Вильямс, 2002. — 960 с.

4. *Пінчук Н. С.* Інформаційні системи і технології в маркетингу : Навч. посібник [Текст] / Н. С. Пінчук, Г. П. Галузинський, Н. С. Орленко. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К. : КНЕУ, 2003. — 352 с.

5. *Старостіна А.О.* Маркетингові дослідження. Практичний аспект. — К.; М.; СПб.: Видавничий дім «Вільямс», 2008.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2011 р.

УДК 631.164.23:330.341.1

В. В. Лаврук, канд. екон. наук, доцент,
Подільський державний
аграрно-технічний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ІНВЕСТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

У статті розглядаються питання інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку агропромислового виробництва в контексті розв'язку проблем недостатнього вкладання капіталу і прискорення одержання максимального ефекту від виробничої діяльності.

Ключові слова: інвестиції, інновації, фінансування, фінансове забезпечення, інноваційний проект, аграрне підприємство, кредит.

В статье рассматриваются вопросы инвестиционного обеспечения инновационного развития агропромышленного производства в контексте решения проблем недостаточного вложения капитала и ускорения получения максимального эффекта от производственной деятельности.

Ключевые слова: инвестиции, инновации, финансирование, финансовое обеспечение, инновационный проект, аграрное предприятие, кредит.

The questions of investment support of innovative development of agricultural production in the context of solving the problems of insufficient capital investment and accelerate the receipt of the maximum effect of industrial activity.

Key words: investment, innovation, financing, financial support, an innovative project, agricultural enterprise, credit.

Постановка проблеми. Забезпечення стабільного, конкурентоспроможного і сталого розвитку національного АПК в умовах прискорення глобалізаційних та інтеграційних процесів можливе лише в тому випадку, коли цей розвиток здійснюватиметься на основі інноваційно-інвестиційної моделі. Наявність інвестиційного забезпечення нововведень створює потенційну можливість галузі щодо інноваційного розвитку, тобто виступає необхідною, але поки що не достатньою умовою. Це пояснюється тим, що залишається проблема раціонального використання ресурсів, яких завжди не вистачає, особливо при значному інвестиційному попиті, який існує в умовах кризового стану АПК. Проблема управління інвестиційним забезпеченням інновацій ускладнюється тим, що необхідно одночасно проводити пошук нових джерел інвестування, розробляти нові схеми та механізми інвестування і забезпечувати інноваційний розвиток базових галузей навіть за умов дефіциту фінансових ресурсів.

Аналіз існуючих досліджень за даною проблемою. Істотний внесок у дослідження значення та ролі інновацій в економічному розвитку, обґрунтування специфіки інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності зробили наукові праці українських вчених, а саме О. Гудзинського, І. Бланка, С. Володіна, О. Дація, М. Дем'яненка, О. Крисального, М. Кропивки, М. Маліка, П. Саблука, О. Тивончука, Л. Федулової, В. Яценка.

Проблемам та особливостям інвестиційного забезпечення аграрної галузі присвячено праці провідних учених, зокрема таких як А. Гайдуцький, С. Кравченко, Г. Лайко, Г. Мостовий, М. Кісіль, В. Юрчишин та ін. Незважаючи на велику увагу до проблем інвестування інноваційних процесів у АПК до цих пір існує ряд невирішених завдань, які стримують темпи зростання аграрного виробництва. В умовах недостатнього рівня капіталовкладень у

сільськогосподарське виробництво проблемними питаннями сьогодення залишається формування дієвої системи інвестиційного забезпечення інноваційних процесів у АПК, її теоретичне обґрунтування, пошук форм і джерел залучення інвестицій та їх оптимізація, системне спрямування інвестиційних потоків на впровадження інновацій.

Виділення невирішених проблем та формування цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування поєднання інноваційної та інвестиційної діяльності, можливостей вкладення зростаючих обсягів коштів у сучасні інноваційні технології та виробництво інноваційних продуктів для забезпечення ефективного функціонування вітчизняного сільського господарства та інших галузей АПК у відкритому конкурентному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Основне завдання інвестування інноваційних проектів в агропромисловому виробництві полягає в формуванні інвестиційного потенціалу для освоєння інноваційних проектів. Усе це в свою чергу вимагає теоретично-методологічного обґрунтування основних напрямів удосконалення системи інвестування інноваційних проектів в агропромисловому виробництві та визначення механізмів їх практичної реалізації з урахуванням геополітичних інтересів держави. При цьому для досягнення максимальної реалізації виробничого потенціалу АПК необхідним є:

- інвестиційне забезпечення технологічного і технічного оновлення агропромислового комплексу економіки держави;

- удосконалення загальних принципів реалізації інноваційних проектів в агропромисловому виробництві;

- створення системи стимулювання діяльності венчурних фондів і компаній в інноваційній сфері;

- активізація процесу впровадження науково-технічних розробок у виробничу базу агропромислових підприємств;

- забезпечення формування пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного, галузевого та регіонального рівнів;

- упровадження високорентабельних інноваційно-інвестиційних проектів, реалізація яких може забезпечити високу ефективність і прибутковість та започаткувати прогресивні зміни в структурі виробництва і тенденціях його розвитку.

Розуміння сутності принципів інвестування інноваційних проектів в агропромисловому виробництві дає змогу інвесторам та іншим учасникам виробничого процесу свідомо організувати свою діяльність і відповідно впливати на реалізацію проектів. На

інвестиційному ринку функціонують категорії попиту, пропозиції, ціни, кон'юнктури ринку, ділової активності. Саме тут інвестори шукають недооцінені ринком інструменти, які дають змогу за рахунок їх придбання підвищити через деякий час (а іноді миттєво) вартість капіталу через зростання вартості активів, у які інвестор трансформував свій капітал за допомогою інвестиційного ринку [5, с. 114].

Крім згаданого вище принципу орієнтації на зростання капіталу, важливими для організації інвестиційного процесу є наступні: максимізація прибутку, мінімізація ризику, відповідність стратегії, модернізація виробництва, диверсифікація, розвиток науково-технічного прогресу та ін.

Інвестиційний процес з боку інвестора виступає послідовністю кількох типових процедур і етапів, які він здійснює для найефективнішого розміщення свого капіталу: формування інвестиційних намірів (політики) щодо використання капіталу для його зростання; аналіз можливих варіантів інвестування та вибір інноваційних проектів для інвестування; формування інвестиційної програми, або інвестиційного портфеля; управління інвестиційним портфелем за рахунок своєчасних змін його структури (об'єктів інвестування); моніторинг ефективності інвестиційного портфеля.

Дослідження показують, що діючі економічні механізми не забезпечують відновлення нормальних інвестиційних та інноваційних циклів як в АПК, так і в інших галузях економіки. Залишається також проблема поліпшення інвестиційного клімату галузі, пошуку нетрадиційних джерел фінансування та розвитку існуючих схем постачання інвестиційного капіталу, зокрема, кредитування, використання лізингових механізмів, залучення акціонерного капіталу і ін. А тому ефективність інвестиційного забезпечення залежить від якості рішень щодо пошуку, вибору або розробки нових схем залучення коштів та раціонального використання фінансових ресурсів [4, с. 108].

Формування інвестиційного механізму в умовах становлення ринкових відносин має свої особливості, які визначаються обсягами та якістю державного втручання, станом середовища, дією економічного механізму, який не піддається керуванню, є не прогнозованим і мінливим. Урівноважити дію стихійних сил можливо за допомогою зваженого державного регулювання, яке в змозі дати певний поштовх інноваційному розвитку за рахунок обмеження, або активізації дії конкретних чинників, які формують передумови існування та розвитку національної інноваційної системи.

Рушійною силою розвитку такої системи є якість взаємодії ринкових сил та державного регулювання, що визначають інвестиційний механізм функціонування національних інноваційних систем. Оскільки інвестиційний механізм не є ринковим механізмом саморегуляції, наслідки його дії повинні бути передбачуваними. Тому закономірно виникає питання не лише при вивченні дії складових інвестиційного механізму, а й визначенні оптимальних параметрів інвестиційного механізму.

В абстрактному відношенні механізм інвестиційного забезпечення інноваційних проектів в агропромисловому виробництві можна розглядати як систему господарських, управлінських і регулюючих дій, способів і процесів, які спроможні імпульсно вплинути на інвестиційні процеси та впровадження інновацій в агропромислове виробництво. Його рушійна сила в значній мірі формується в результаті взаємодії таких складових елементів, як аналіз, планування, управління, державне регулювання, юридичне забезпечення і правове регулювання, сукупний вплив яких визначає економічні результати інвестиційної діяльності [6, с. 67].

Отже, виходячи із вищенаведеного, механізм інвестування інноваційних проектів в агропромисловому виробництві являє собою систему організаційних, економічних, управлінських, правових і регулюючих дій, способів і процесів, які формують і впливають на порядок здійснення інвестиційної діяльності й забезпечення інвестиційних процесів в агропромисловому виробництві, що мають сприяти досягненню очікуваних економічних, соціальних, інноваційних, екологічних та інших результатів. Він формується за взаємодії окремих ланок, сторін і таких елементів економічної системи, як продуктивні сили, техніко-економічні, організаційно-економічні, виробничі відносини, а також включає в себе організаційно-економічні методи (прогнозування, планування, оподаткування, страхування, амортизація, кредитування, лізинг, ціноутворення, стимулювання), інструменти або важелі впливу (розмір прибутку, доходу, методи і норми амортизації, кредитні і податкові ставки, валютні курси тощо) і юридичне та інформаційне забезпечення.

Дія інвестиційного механізму визначається двома основними складовими, що керують його спрямованістю та гарантують йому ефективність: державним регулюванням та ринковим механізмом. За допомогою першого обґрунтовуються умови та інноваційний тип розвитку, а ринковий механізм формує якість інвестиційного ринку, взаємовідносини на ньому та його наповненість. Без ринкового саморегулювання важко забезпечити побудову національної інноваційної системи, а без державного регу-

лювання інвестиційних процесів неможлива стійкість цієї системи й надання їй керованості та соціальної спрямованості.

При визначенні нової стратегії трансформації України в ринкову економіку в державі виникла потреба в розробці механізму управління інвестиційними процесами. З огляду на це доцільно приділити увагу створенню нових засад регулювання інвестиційних процесів. Здійснити це можна за допомогою впровадження інвестиційного механізму нового типу, який би, враховуючи вплив держави, не заважав розвитку дії ринкового механізму, а органічно поєднував державне регулювання і ринкові засади.

Інвестиційні механізми завжди привертали увагу економістів, так як інвестування є дуже важливим рішенням, з найбільш віддаленими і складно прогнозованими кінцевими результатами, від якого залежать формування і розвиток інститутів ринку, що беруть участь у перерозподілі прав власності, одержанні доходів і розвитку всіх напрямів інституціональних перетворень [3, с. 29]. Даний механізм дослідження проблем інвестування інноваційних проектів в агропромисловому виробництві охоплює всі складові алгоритму наукових досліджень та дозволяє робити науково-обґрунтовані висновки і пропозиції за результатами проведеної роботи.

Співвідношення структурних елементів інвестування інноваційних проектів в агропромисловому виробництві формується в межах макроекономічної системи і залежить від ступеня участі суб'єктів у регулюванні інвестиційної діяльності й можливості привласнення результатів цієї діяльності на різних рівнях господарювання. Можна стверджувати, що розвиток інвестиційної сфери та її результативність залежать від ефективності управління інвестиційними проектами на різних рівнях інвестування і від організації участі держави в інвестиційному просторі. А тому процес інвестування розглядається як стратегічно спрямоване вкладення різних економічних ресурсів, здійснюване з метою набуття суб'єктом (групою інвесторів) індивідуальних конкурентних переваг щодо одержання в будь-якій формі (фінансовій, майновій, нематеріальній і ін.) ефективної віддачі у майбутніх періодах.

Наведена структурно-логічна модель інвестування інноваційних проектів в агропромисловому виробництві враховує ринковий механізм, правову основу, структурні форми та інші параметри, що складаються у поняття і сутність інвестицій (рис.).

Модель характеризує взаємозв'язок між двома складовими частинами, що визначають сутність інвестування — вкладання капіталу й одержання максимального ефекту. Ці складові окреслюють межі одного інвестиційного циклу і в часовому вимірі визначають

інвестиційний лаг, тобто проміжок часу між вкладенням капіталу і одержанням максимального прибутку. Інвестиції у діюче підприємство, особливо за рахунок власних джерел (капіталізації прибутку), на практиці важко обмежити окремими силами з чітким виділенням моменту вкладення капіталу, одержання ефекту, тривалості інвестиційного періоду. Самоінвестування підприємства можна розглядати як безперервний процес, що сприяє нагромадженню капіталу за рахунок власних ресурсів.

Слід зазначити, що взаємовідносини інвестора та учасників проекту регулюються відповідними договорами, укладеними між ними. Учасники інвестиційної діяльності можуть бути постачальниками обладнання, сировини та матеріалів, споживачами продукції, позичальниками, посередниками, консультантами, проектною організацією, експертами.

У процесі розробки і реалізації будь-якого інноваційного проекту, на наш погляд, необхідно розглянути не тільки велике число різних, найвірогідніших варіантів його здійснення, але й можливі рішення в непередбачених ситуаціях з метою визначення оптимального управління.

Вважаємо, що інноваційний проект завжди буде стійким, якщо при вихідних критеріях досягнення ефективності його реалізації в усіх реальних ситуаціях дотримуються інтереси його учасників, а можливі негативні наслідки будуть покриватися за рахунок створених резервів або за допомогою відшкодування страхових виплат.

Аналіз джерел утворення і напрямів використання інвестиційних ресурсів є одним з складних етапів розробки інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства. Вибір форм і методів фінансування інновацій визначається стратегічними напрямками інноваційної діяльності підприємства [1, с.71]. Стратегія формування інвестиційних ресурсів вимагає поетапного підходу до її розробки з врахуванням інтересів усіх учасників інноваційного процесу, рівня економічного розвитку підприємства і особливостей його інноваційної діяльності, доступності і ступеня ризику конкретного джерела інвестування інновацій.

У сучасних умовах при доповненні традиційних інвестиційних ресурсів зростаючого значення набувають людський капітал і інформація. Обидва ці ресурси ґрунтуються на розвитку наукових знань і безпосередньо не пов'язані ні з фінансовим, ні з реальним сектором економіки. Окрім цього, вони все більшою мірою починають відігравати замінюючу роль у структурі інвестиційних ресурсів. Ця тенденція є загальносвітовою і властива не лише розвиненим країнам, але й тим, які знаходяться в стадії розвитку. Саме

завдяки їй створюється об’єктивна можливість істотного підвищення темпів соціально-економічного розвитку будь-якої країни, яка або володіє людським капіталом і інформацією достатньою мірою, або робить зусилля по прискоренню зростання забезпеченості саме цими ресурсами [2, с. 107].

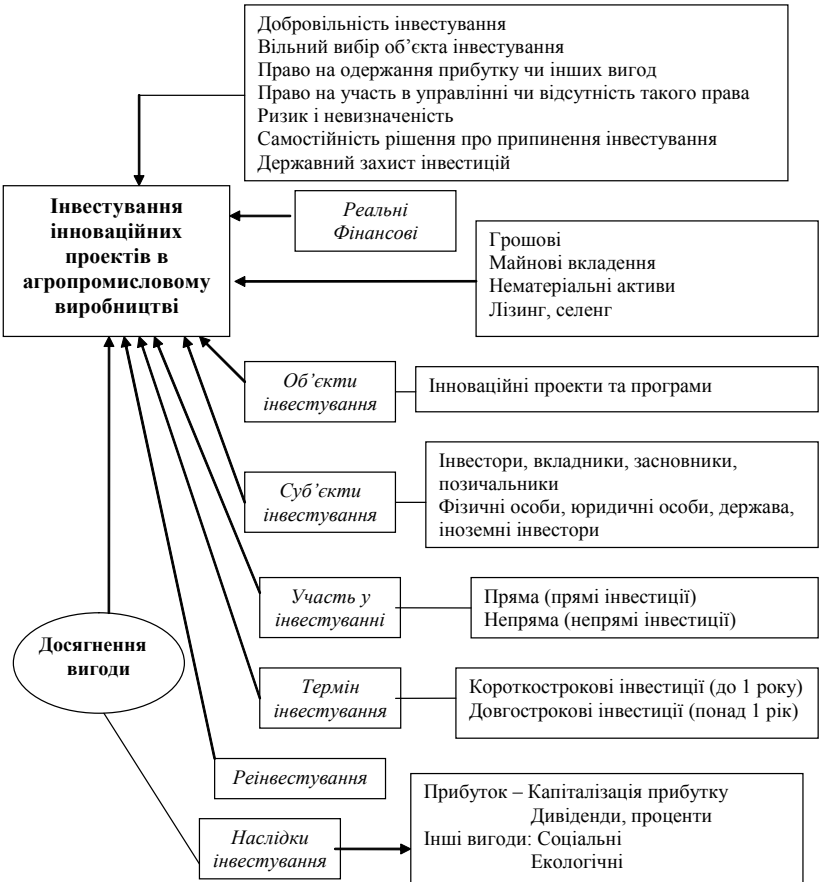

Рис. 1. Структурно-логічна модель інвестування інноваційних проектів в агропромисловому виробництві

Висновки. Результати проведеного дослідження узагальнюють розробки науковців та практиків, що присвячені проблемам інвестування інноваційної діяльності, а тому в перспективі можуть слугувати основою для розробки нормативних документів

та програм різного рівня для здійснення інноваційних проектів в АПК. В цей же час ефективна організація інвестиційної діяльності інноваційного розвитку дасть можливість агропромисловим підприємствам у режимі запобігання виникнення проблем і своєчасного їх розв'язання забезпечувати поліпшення якості продукції, послідовне зменшення витрат на її виготовлення, збільшення обсягів грошових надходжень від операційної діяльності й, на цій основі, постійно підтримувати необхідний рівень фінансово-економічного стану агропромислового комплексу.

Література

1. *Гайдуцький А.П.* Економічні механізми забезпечення інвестиційної конкурентоспроможності аграрного сектора економіки / А.П. Гайдуцький // Економіка України. — 2003. — № 2. — С. 69—73.
2. Інвестиційна та інноваційна діяльність: [монографія] / Кузьмін О.Є., Князь С.В., Тувакова Н.В., Кузнєцова А.Я. — Львів: ЛБІ НБУ, 2003. — 233 с.
3. Інституційні основи інноваційного розвитку економіки: навчальний посібник / за заг. ред. В.Є. Новицького. — К.: КНТ, 2008. — 360 с.
4. *Корецький М.Х.* Розвиток інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств / М.Х. Корецький // Держава та регіони. — 2004. — № 3. — С. 106—110. — (Серія: Економіка та підприємництво).
5. *Космидайло І.В.* Інноваційна спрямованість як засіб економічного росту / І.В. Космидайло // Актуальні проблеми економіки. — 2006. — № 6(60). — С. 112—129.
6. *Макаренко П.М.* Механізми інноваційного оновлення аграрного сектора України / П.М. Макаренко, Н.К. Васильєва // Агро інком. — 2005. — № 1—2. — С. 64—69.

Стаття надійшла до редакції 29.03.2011 р.

УДК 631.11:331.34

О. В. Лаврук, аспірант,

Подільський державний аграрно-технічний університет

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ І СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

У статті розглядається сучасний стан аграрного виробництва, окреслюються соціально-економічні проблеми та розробляються заходи по забезпеченню подальшого розвитку аграрних підприємств і сільських територій.

Ключові слова: аграрні підприємства, сільські території, сталий розвиток, сільське населення, ресурсне забезпечення.